

בבית המשפט העליון

רע"א 3130/17

לפני: כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט נ' סולברג

המבקש: לב לבייב

נגד

המשיב: רוי"ח רפאל כהן
בשם אפריקה ישראל להשקעות בע"מ

בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 8.3.2017 בתני"ג 7147-09-10 שניתנה על ידי כבוד השופט, סגן נשיא י' שינמן

בשם המבקש: עו"ד זאב שרף; עו"ד רן ריף; עו"ד יואב לוי

בשם המשיב: עו"ד מנחם גלברד

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. בית המשפט אישר בקשה להגיש תביעה נגזרת; עתה מבקש התובע הנגזר לתקן את כתב התביעה, האם יש להעתר לבקשתו?

2. בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בתנ"ג 7147-09-10 מיום 8.3.2017 (סגן הנשיא י' שינמן), בגדרה נתקבלה בקשתו של המשיב (להלן: התובע הנגזר) לתקן את כתב התביעה הנגזרת.

רקע

3. ביום 7.5.2014 אישר בית המשפט המחוזי הגשת תביעה נגזרת בשם חברת אפריקה ישראל להשקעות בע"מ (להלן: החברה), נגד המבקש, בעל השליטה בחברה

ויו"ר הדירקטוריון (להלן: הנתבע), ונגד מספר דירקטורים בחברה. הרקע להגשת התביעה – עסקה שנעשתה בשנת 2007, במסגרתה רכשה חברת-בת של החברה מניות של חברה אוקראינית שהיתה בעלת זכויות בשטח של 46 דונם בעיר זפרוז'יה שבאוקראינה, בתמורה ל-22 מיליון דולר (להלן: העסקה). על החלטת האישור הגישו הנתבע והדירקטורים בקשת רשות ערעור לבית משפט זה (רע"א 4024/14 אפריקה ישראל להשקעות בע"מ נ' רפאל כהן (26.4.2015) (להלן: רע"א 4024/14)). הערעור התקבל בעיקרו, במוכן זה שנקבע כי אין לאשר את התביעה הנגזרת נגד הדירקטורים, וכי התביעה הנגזרת נגד הנתבע תצטמצם לעילות של תרמית והפרת חובת אמונים שלא בתום לב.

4. ביום 8.8.2016 הגיש התובע הנגזר בקשה לתיקון כתב התביעה, בהתאם לתקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: תקנה 92), במסגרתה ביקש להוסיף לכתב התביעה עובדות חדשות שנתגלו במסגרת ניהול ההליך. הנתבע התנגד לבקשת התיקון, וטען כי אין אפשרות לתקן כתב תביעה נגזרת לאחר שהסתיים שלב האישור. ביום 1.11.2016 קבע בית המשפט המחוזי כי אין מניעה עקרונית לתקן את כתב התביעה הנגזרת, גם לאחר אישור הבקשה. בהחלטתו הסתמך בית המשפט המחוזי על החלטה שניתנה במסגרת הליך אחר בבית המשפט המחוזי, מספר חודשים קודם לכן, בגדרה קבע השופט ע' גרוסקופף כי "אין דבר בתקנה 92 המונע את החלטה ביחס לתובענה נגזרת ואף אין כל שיקול שבהיגיון או ביעילות הדיון המונע זאת. תקנה 92 מקנה לבית המשפט את שיקול הדעת האם לאשר את בקשת התיקון, ומקובל עלי כי במסגרת שיקול דעת זה צריך בית המשפט להביא בחשבון את אופיו של ההליך ובכלל זה את העובדה שמדובר בתביעה נגזרת על כל המשתמע מכך [...] גישה לפיה כל תיקון בכתב התביעה יחייב ניהול חדש של הליך בקשת האישור מראשיתו, היא בלתי מתקבלת על הדעת מבחינה דיונית ומשמעותה כי הלכה למעשה לא ניתן יהיה לתקן כתב תביעה בהליכי תביעה נגזרת אף כאשר הדבר מתבקש" (תנ"ג (מרכז) 10466-09-12 אוסטרובסקי נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ (18.5.2016)), להלן: עניין אוסטרובסקי; על החלטה זו הוגשה בקשת רשות ערעור לבית משפט זה, והיא עודנה תלויה ועומדת (רע"א 4928/16). על בסיס דברים אלו קבע בית המשפט המחוזי בענייננו, כי תובע נגזר רשאי לבקש את תיקון כתב התביעה המקורי, "ובלבד שהשינוי אינו שינוי מהותי, והוא עומד בכל התנאים של תקנה 92" (פסקה 18). לצד זאת, לגופם של דברים נקבע, כי לא ניתן להעתר לבקשה לתיקון כתב התביעה כפי שהוגשה, הן משום שאינה עומדת בתנאיה של תקנה 92, הן בגלל שנכללו בה טיעונים מהותיים החורגים מעילות התביעה שאושרו על-ידי בית משפט זה במסגרת רע"א 4024/14. לפיכך קבע בית המשפט המחוזי, כי "לצורך ניהול יעיל של ההליך דנא ועל-מנת לאפשר לבית המשפט להכריע בסוגיות השנויות במחלוקת

בין בעלי הדין, נחוץ תיקון כתב התביעה בכפוף לאמור לעיל" (פסקה 21), והורה על הגשת בקשה חדשה לתיקון כתב התביעה.

5. ביום 17.11.2016 הגיש התובע הנגזר בקשה נוספת לתיקון כתב התביעה, וביום 8.3.2017 נעתר בית המשפט המחוזי לבקשה באופן חלקי. בהתבסס על אמת המידה שהתווה בהחלטתו מיום 1.11.2016 קבע בית המשפט המחוזי, כי יש להתיר תיקון והוספה של טענות עובדתיות אשר נתגלו לתובע הנגזר במסגרת ההליך המשפטי מאז הוגשה הבקשה לאישור: "טענות אלה בוודאי אינן נחשבות לתיקון מהותי ונחוצות לצורך בירור המחלוקת שבין הצדדים, גם בהתחשב שבכתב התביעה המקורי לא נטענו [...] בהליך של תביעה נגזרת, בשונה מהליך רגיל, מובאות ראיות בשלב האישור, ונשמעות עדויות. בית המשפט לא יכול 'לטמון ראשו בחול' ולהתעלם מעובדות ועדויות שנשמעו בשלב האישור, ואשר ידועות לכל הצדדים בשלב זה של ההליך" (פסקאות 26.2 ו-26.4). בהקשר זה ציין בית המשפט המחוזי, כי "בחינה כמותית של הסעיפים והעמודים שהוטפו לכתב התביעה" אינה מלמדת, כשלעצמה, האם מדובר בשינויים מהותיים, אם לאו; "הבחינה צריכה להיעשות בצורה עניינית ופרטנית ביחס לכל סעיף מתוקן" (סעיף 26.3). על רקע האמור קיבל בית המשפט המחוזי באופן חלקי את הבקשה לתיקון כתב התביעה, ואישר הוספה או תיקון של טענות ככל ש"מדובר בטענה עובדתית, שבירורה נחוץ לצורך הכרעה במחלוקות האמיתיות שבין הצדדים, חקר האמת, ואין בטענה הוספת עילות תביעה חדשות מעבר לאלה שהותרו בהחלטת האישור ובהחלטת בית המשפט העליון" (פסקה 32). לצד זאת דחה בית המשפט המחוזי את טענות הסף שהעלה הנתבע, הן ביחס לשיהוי של התובע הנגזר בהגשת הבקשה, הן ביחס לפגמים שנפלו לכאורה באופן הגשת הבקשה ובתצהיר שצורף לה, הן ביחס לפגיעה שתיגרם לצד שלישי שאינו צד להליך כתוצאה מן התיקון (כפי שיפורט להלן).

מכאן הבקשה לרשות ערעור שלפני.

עיקרי טענות הנתבע

6. לטענת הנתבע שגה בית המשפט המחוזי כשקיבל, ולו באופן חלקי, את בקשת התובע הנגזר לתיקון כתב התביעה. לשיטתו, הכלל המשפטי הראוי בנדון דידן הוא כדלקמן: לאחר שהסתיים שלב הבקשה לאישור תביעה נגזרת, ובית המשפט נתן את אישורו לנהל תביעה נגזרת על יסוד הנטען בגוף בקשת האישור ובכתב התביעה שצורף לה – אין להתיר תיקון או שינוי של כתב התביעה על דרך של הוספת טענות עובדתיות או משפטיות חדשות. התיקונים היחידים שניתן לעשות בכתב התביעה הנגזרת לאחר אישור הבקשה מתמצים בתיקונים הדרושים לצורך מחיקת והשמטת טענות אשר נכללו

בכתב התביעה המקורי, ובית המשפט החליט שאין להתיר את בירורן במסגרת הליך של תביעה נגזרת; או בתיקונים טכניים, כגון טעות סופר, טעות חישוב וכיוצא באלו טעויות.

7. לטענת הנתבע, כלל משפטי זה "מתחייב, הכרחי ומוצדק בשל אופיו המיוחד והחריג של הליך התביעה הנגזרת, על שלביו השונים, כפי שנקבעו בהוראות הדיון" (פסקה 69 לבקשה). החלטת תקנה 92 על הליך התביעה הנגזרת, בשים לב לגישה הליברלית שהתפתחה בפסיקה בהקשר זה ביחס להליך אזרחי רגיל, תביא "לריקונם מכל תוכן של השלבים המיוחדים אשר המחוקק קבע שיש לעבור אותם לפני מתן אישור לניהול תביעה נגזרת ביחס למסכת מסוימת של עובדות וטענות שנכללו בכתב התביעה שהגשתו התבקשה, נבחנה ואושרה". לטענת הנתבע, "מה טעם לנהל הליך ארוך של בירור בקשה לאישור תביעה נגזרת מסוימת, על יסוד כתב תביעה מסוים, הכולל גם שמיעת עדים והגשה של ראיות, אם לאחר שבקשת האישור מתקבלת יוכל התובע הנגזר להוסיף, לשנות או לתקן את כתב תביעתו, ככל העולה על רוחו, ו'להגניב' באמצעות הוספה, שינוי או תיקון – טענות חדשות אשר ביחס אליהן התובע הנגזר כלל לא פנה לחברה; הן לא נבחנו בשלב בקשת האישור; וכלל לא נבדק על ידי בית המשפט [...] האם קיימות ראיות לכאוריות ביחס אליהן, ומה סיכויי הצלחתן" (פסקאות 169 ו-169 ח לבקשה).

8. לחלופין טוען הנתבע, כי אף אם תמצי לומר שיש מקום להחיל את תקנה 92 על הליך התביעה הנגזרת, הרי שלבטח אין מקום לאשר תיקונים מהותיים כגון אלו שאושרו בנדון דידן, מבלי שעברו את השלבים המיוחדים שקבע המחוקק בהליך התביעה הנגזרת – פנייה מקדימה לחברה ובחינה לכאורית של הטענות. יתר על כן, כלל ידוע הוא, כי אף שהמגמה בתיקון כתבי טענות היא 'ליברלית', אין לאפשר הגשת כתב טענות מתוקן שאינו אלא 'יצירה חדשה'; כך בכלל, וכך בפרט – כשבתיקון כתב תביעה נגזרת עסקינן. בענייננו, כתב התביעה המתוקן, כפי שאושר על-ידי בית המשפט המחוזי, כולל שינויים מהותיים רבים ומהווה למעשה 'יצירה חדשה'. כך עולה מבחינה טכנית של כתב התביעה המתוקן, שבו כ-70% מהסעיפים כוללים שינויים וטענות חדשות; כך עולה מבחינה מהותית של כתב התביעה המתוקן, הכולל "ערב רב של טענות חדשות ושינויים מהותיים ביותר" (פסקה 73 לבקשה).

9. לטענת הנתבע, בית המשפט המחוזי ציין אמנם, ובצדק, כי לא יתיר תיקונים החורגים מהחלטת בית המשפט העליון, אולם בפועל אישר לתובע הנגזר לתקן את כתב התביעה על דרך של הוספת טענות החורגות מן המסד העובדתי של עילות התביעה. לדבריו, "בית המשפט העליון התיר לתובע הנגזר לברר את השאלה האם העסקה נשוא ההליך דנא הינה עסקה פיקטיבית שבאמצעותה הוצאו כספים מהחברה לכיסו של בעל

השליטה, המבקש, ובכך בוצעה תרמית ו/או הפרת אמונים שלא בתום לב" (פסקה 76 לבקשה, ההדגשה במקור – נ' ס'), ואילו בית המשפט המחוזי סבר בשגגה כי המסגרת העובדתית שאושרה במסגרת רע"א 4024/14 היא "תרמית והפרת חובת אמונים שלא בתום לב ביחס לעסקת רכישת הקרקע באוקראינה" (סעיף 25.2 להחלטה, ההדגשה הוספה – נ' ס'). הלכה למעשה, טוען הנתבע, התוספות, השינויים והתיקונים שאושרו על-ידי בית המשפט המחוזי, רוקנו מתוכן את החלטתו של בית משפט זה.

10. לבד מן השאלה העקרונית של תיקון כתב התביעה הנגזרת, טוען הנתבע מספר טענות שבגינן צריך היה לדחות לדעתו את הבקשה לתיקון התביעה הנגזרת על הסף: ראשית, אין לאשר תיקון של כתב תביעה "מקום בו הכרעה שתתקבל ע"י בית המשפט בטענות החדשות שהוספתן מתבקשת עשויה לפגוע באינטרס לגיטימי של צד ג' שלא נמנה על הנתבעים בהליך" (פסקה 87 לבקשה). בענייננו, הוסיף התובע הנגזר לכתב התביעה סעיפים רבים המייחסים התנהלות פסולה למר אלכסנדר חלדיי (להלן: חלדיי), שלפי הנתען הפיק טובות הנאה מן העסקה. בהקשר זה מדגיש הנתבע, כי במסגרת הליך בירור הבקשה לאישור התביעה הנגזרת מסר חלדיי תצהיר, ואף נחקר בחקירה נגדית על-ידי ב"כ התובע הנגזר, אולם בשום שלב לא נטען כלפיו כי הוא זה שהפיק טובות הנאה מן העסקה, ולא הוצגו לו שאלות בנושא זה; שנית, הבקשה לתיקון כתב התביעה הוגשה בשיהוי ניכר, שכן הטענות החדשות שנוספו לכתב התביעה נתגלו לתובע הנגזר עוד לפני מספר שנים; שלישית, הבקשה לתיקון כתב התביעה לא נתמכה בתצהיר ערוך כדין, כנדרש בתקנה 92. התצהיר שהגיש התובע הנגזר דל מאד, ואינו מפרט ומאמת את כל הטענות העובדתיות שנוספו לכתב התביעה המתוקן. בשולי דבריו הוסיף הנתבע וטען, כי שגה בית המשפט המחוזי כשקיבל את הבקשה לתיקון כתב התביעה באופן חלקי, שכן בית המשפט אינו אמור לעשות עבור התובע הנגזר את מלאכת ניפוי התיקונים והטענות שהוספו על-ידו שלא כדין. משנקבע כי חלק מן התיקונים אינו ממלא אחר תנאי תקנה 92, צריך היה בית המשפט המחוזי לדחות את הבקשה כולה.

11. לטענת הנתבע, נסיבות העניין מחייבות מתן רשות ערעור. שאלת האפשרות לתקן כתב תביעה נגזרת לאחר שלב האישור, היא שאלה עקרונית שטרם התבררה ולא הוכרעה בבית משפט זה. החלטת בית המשפט המחוזי להתיר, ולו באופן חלקי, את תיקון התביעה הנגזרת תוביל לניהול הליך סרק, ותגרום לנתבע נזק ממשי ובלתי-הפיך. לפיכך, טוען הנתבע, מן הדין לקבל את הבקשה לרשות ערעור, לבטל את החלטת בית המשפט המחוזי ולהורות על דחיית בקשתו של התובע הנגזר לתיקון כתב התביעה.

עיקרי טענות התובע הנגזר

12. לטענת התובע הנגזר, התנגדותו של הנתבע לתיקון כתב התביעה אינה אלא ניסיון נוסף לסרב ולעכב את הליך בירורה של התביעה הנגזרת. לטענתו, אין זה מתקבל על הדעת כי בכל פעם שיתגלו עובדות חדשות יהיה צורך בניהול מחדש של הליך אישור התביעה הנגזרת. דברים אלו יפים מקל וחומר בענייננו, שהנתבע – בעל השליטה בחברה – הוא שפעל, בכוונת מכוון, להסתרת מסמכים ומידע רלבנטי, במטרה להכשיל את התביעה. לטענת התובע הנגזר, החלטת בית המשפט המחוזי היא החלטה דיונית מובהקת, ואין עילה להתערב בה. ניהול ההליך בהתאם לכתב התביעה המתוקן אינו פוגע בזכויותיו של הנתבע, אשר רשאי להתנגד להגשת ראיות שלטענתו אינן רלבנטיות, ולערער על החלטותיו של בית המשפט המחוזי. לעומת זאת, קבלת הבקשה לרשות ערעור תאפשר לנתבע להמשיך ולהסתיר מידע רלבנטי ולעכב את בירורה של התביעה, בניגוד מוחלט לטובתה של החברה.

דיון והכרעה

13. בהתאם לסמכותי שלפי תקנה 410 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, החלטתי לדון בבקשת הרשות לערער כאילו ניתנה הרשות והוגש ערעור על-פי הרשות שניתנה. החלטת בית המשפט המחוזי להתיר באופן חלקי את תיקון כתב התביעה משפיעה באופן ממשי על אופן ניהולו של ההליך, ומחייבת אפוא להידרש אליה כבר כעת. לאחר עיון בטענות הצדדים מזה ומזה, באתי לכלל מסקנה כי דין הערעור – להידחות.

תיקון כתב תביעה נגזרת

14. תקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי מורה כדלקמן:

"בית המשפט או הרשם רשאי, בכל עת, להתיר לכל אחד מבעלי הדין לשנות או לתקן את כתבי טענותיו בדרך ובתנאים הנראים צודקים, וכל תיקון כזה ייעשה לפי הצורך, כדי שבית המשפט יוכל להכריע בשאלות שהן באמת השאלות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין. תיקון של טענה עובדתית או הוספתה, טעונים הגשת תצהיר המאמת את העובדות".

15. האם יש להחיל את תקנה 92 על הליך התביעה הנגזרת, לרבות לאחר שהסתיים שלב אישור הבקשה? פרק ג' לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: החוק), שבגדרו מוסדר הליך התביעה הנגזרת, אינו כולל הוראה מפורשת לגבי סדרי הדין הנוהגים בהליך זה. סעיף 206 לחוק, שכותרתו 'תקנות', מורה אמנם כי "השר רשאי לקבוע הוראות לענין תביעה נגזרת והגנה נגזרת", אולם תקנות כאמור טרם הותקנו. על מנת למלא את החלל, נקבע בפסיקה כי את סדרי הדין הנוהגים בהליך התביעה הנגזרת יש

ללמוד בהיקש מסדרי הדין הכלליים, כמו גם מסדרי הדין הנוהגים בהליך של תובענה ייצוגית – הליך הדומה במהותו, מבחינות רבות, להליך התביעה הנגזרת (ראו רע"א 1365/17 בנק הפועלים בע"מ נ' נשר, פסקה 16 (9.3.2017), והאסמכתאות המובאות שם). היקש זה מתחייב לא רק מן השכל הישר, אלא גם נלמד מהוראתה המפורשת של תקנה 2 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, המורה כי "סדר הדין בכל ענין אזרחי המובא לפני בית משפט [...] יהיה לפי תקנות אלה; אולם במידה שבענין פלוני נוהגים לפי סדר דין אחר – לא ינהגו לפי תקנות אלה". תקנה 2 'מזרימה' אפוא, בשינויים המחוייבים, את הוראת תקנה 92 גם להליך התביעה הנגזרת (ראו דבריו של חברי, השופט י' עמית, ברע"א 2903/13 אינטרקולוני השקעות בע"מ נ' שקדי, פסקה 1 לחוות דעתו (27.8.2014)).

16. אך לא רק על ההיקש והשכל הישר נשליך יהבנו. הנה לאחרונה פורסמה טיוטת תקנות החברות (הוראות לענין תביעה נגזרת והגנה נגזרת), התשע"ז-2017, במסגרתה התייחס מחוקק המשנה במפורש לשאלת סדרי הדין הנוהגים בהליך התביעה הנגזרת. סעיף 25 לטיוטת התקנות מורה, כי "בכל עניין של סדר דין בבקשה לאישור תביעה נגזרת או בתביעה נגזרת, יחולו תקנות סדר הדין האזרחי, בשינויים המחוייבים, והכל אם אין בחוק או בתקנות אלה הוראה אחרת לעניין הנדון" (ההדגשה הוספה – נ' ס'). בדברי ההסבר לתקנה המוצעת נכתב כדלקמן: "מוצע לקבוע באופן מפורש כי בכל עניין של סדר הדין בבקשה לאישור או בתביעה נגזרת, במקרים בהם לא נקבעה הוראה אחרת בחוק החברות או בתקנות אלו, ברירת המחל היא שיחולו תקנות סדר הדין האזרחי בשינויים מחוייבים. זאת, בדומה לתקנה 19(א) לתקנות תובענות ייצוגיות". אמת נכון, טיוטת התקנות כשמה כן היא – טיוטה בלבד, נעדרת מעמד נורמטיבי מחייב; אף על-פי כן, יש בה 'קריאת כיוון' ברורה (ולא מפתיעה) באשר להסדר הרצוי בעיני מחוקק המשנה, וממנה לא נוכל – גם לא נרצה – להתעלם.

17. הנה כי כן, את תקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי יש להחיל, בשינויים המחוייבים, על הליך התביעה הנגזרת, הן בשלב אישור הבקשה, הן בשלב ניהול התביעה גופה. מעתה יש לשאול – וזוהי השאלה המרכזית בנדון דידן – כיצד ראוי להחיל, הלכה למעשה, את תקנה 92 על הליך התביעה הנגזרת?

שיקולים בתיקון תביעה נגזרת

18. כידוע, בבואו לדון בבקשה לתיקון כתב טענות 'רגיל' נדרש בית המשפט לאזן בין האינטרס של מבקש התיקון – להעלות טענה אמיתית; האינטרס של המשיב – שיריעת המחלוקת לא תורחב שלא לצורך; והאינטרס הציבורי – בניצול יעיל של

משאבי השיפוט (בר"מ 4303/12 אינסלר נ' המועצה האיזורית עמק חפר, פסקה 7 (22.11.2012); להלן: עניין אינסלר). על מנת לעשות כן שוקל בית המשפט מספר שיקולים מנחים, בכלל זה מידת תרומתו של התיקון להכרעה 'בשאלות שהן באמת השאלות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין'; השלב בהליך שבו הוגשה בקשת התיקון; תום-לבו של מבקש התיקון; ומידת הפגיעה שתיגרם לבעל הדין האחר כתוצאה מן התיקון, והאם היא ניתנת לפיצוי על דרך של תשלום הוצאות (שם, פסקה 8).

19. כיצד משליכים מאפייניו הייחודיים של הליך התביעה הנגזרת על ישומה של תקנה 92? האם המגמה ה'ליברלית' הנהוגה עמנו בתיקון כתבי טענות יפה גם ביחס להליך זה? דומה כי ניתן להצביע על שלושה שיקולים מרכזיים שיש לשקול במסגרת בקשה לתיקון תביעה נגזרת, נוסף על השיקולים ה'רגילים': השיקול הראשון נעוץ באופיו המיוחד של הליך התביעה הנגזרת, שאיננו ככל הליך אזרחי 'רגיל':

"הצורך לאזן בין הרצון להגן על החברה מפני מנהליה לבין הרצון להגן על החברה מפני סחיטה אפשרית של בעל מניות, לצד ההכרה בכך שעצם ניהול תביעה נגזרת טומן בחובו סיכון עבור החברה (אם מחמת העלויות הישירות הכרוכות בכך ואם בשל החשש מפגיעה בתפקוד החברה ובערכה) – מחייבים עריכת בדיקה טרומית מעמיקה של התביעה הנגזרת בטרם אישורה, ומכאן חובתו של בית המשפט להפעיל שיקול דעת מיוחד בטרם אישור התביעה הנגזרת. במסגרת בדיקה זו, על מבקש האישור לעמוד במספר תנאים: עליו לשכנע את בית המשפט כי קיימת עילת תביעה לחברה; כי התביעה וניהולה הם לטובת החברה ועשויים לתרום להגדלת ערכה; וכי אין הוא פועל בחוסר תום לב. לשם כך, על מבקש האישור להניח תשתית ראיתית ראשונית אשר תצביע על סיכוי לכאורי להצלחת התביעה, שאם לא כן, טובת החברה תחייב שלא לאשר את הגשת התביעה" (ע"א 7735/14 ורדניקוב נ' אלוביץ, פסקה 17 (28.12.2016), ההדגשות במקור – נ' ס').

20. הגשת תביעה נגזרת בשם החברה מחייבת אפוא בדיקה טרומית מעמיקה, שעל בסיסה משרטט בית המשפט את 'גבולות הגזרה' של התביעה, ככל שאמנם יש הצדקה לבררה. על מנת שלא לרוקן את השלב המקדמי מתוכן, מן ההכרח לנהוג משנה זהירות שעה שמבקשים לשנות מ'גבולות גזרה' אלו. מאליו מובן, כי אישור הבקשה להגיש תביעה נגזרת, וכניסתו של התובע הנגזר בנעליה של החברה לעניין זה, אינם מעניקים לו 'יד חופשית' (Carte Blanche) לתקן את התביעה הנגזרת כראות עיניו. בענייננו קבע בית המשפט המחוזי, כי אין מניעה לתקן את כתב התביעה הנגזרת, "ובלבד שהשינוי אינו שינוי מהותי" (פסקה 18 להחלטה מיום 1.11.2016); אולם מה יחשב לשינוי שאינו מהותי? הבחנה אפשרית בהקשר זה היא בין תיקון שעניינו הוספת עובדות חדשות התומכות בעילות שאושרו, לבין תיקון שעניינו הוספת עילות חדשות

לכתב התביעה. בדרך זו צעד בית המשפט המחוזי בנדון דידן, כשהתיר הוספה של טענות עובדתיות שבירוך נחוץ לצורך הכרעה במחלוקות האמיתיות שבין הצדדים, ככל שאין בהן "הוספת עילות תביעה חדשות מעבר לאלה שהותרו בהחלטת האישור ובהחלטת בית המשפט העליון" (פסקה 32 להחלטה). לעומת זאת, בעניין אוסטרובסקי, עליו נסמך בין היתר בית המשפט המחוזי בענייננו, הובעה גישה רחבה יותר, שלפיה אין מניעה עקרונית לתקן את התביעה הנגזרת על דרך של הוספת עילות חדשות: "השיקול האם לאפשר העלאת עילות נוספות במסגרת תביעה נגזרת שאושר ניהולה, שונה מאשר השיקול האם לאשר מלכתחילה ניהולה של תביעה נגזרת. מרגע שאושרה התביעה הנגזרת הרי שיעילות הדיון מצדיקה לאפשר את ניהולה גם בעילות נוספות אשר אינן מופרכות או בגדר ספקולציה גרידא" (כאמור, על החלטה זו הוגשה בקשת רשות ערעור לבית משפט זה, והיא עודנה תלויה ועומדת).

21. אין אנו נדרשים להכריע במסגרת הבקשה דנן איזו מבין שתי הגישות, הרחבה או המצמצמת, ראוי לאמץ. ענייננו בבקשה לתיקון כתב תביעה נגזרת על דרך של הוספת עובדות חדשות התומכות בעילות שאושרו זה מכבר. כפי שציין בצדק בית המשפט המחוזי, אין זה מתקבל על הדעת שבית המשפט 'יטמון ראשו בחול', ויתעלם מעובדות שנתגלו במסגרת שלב האישור, אשר יש בהן כדי לתרום לבירורן של השאלות 'שהן באמת השאלות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין'. אף אין זה מתקבל על הדעת כי כל תיקון עובדתי לכתב התביעה הנגזרת יחייב ניהול של 'בקשת אישור זוטא', תוך עיכוב וסרבול של ההליך העיקרי, בניגוד לשכל הישר ולשיקולים של יעילות דיונית. תקנה 92 ראוי לה אפוא שתחול גם ביחס לתיקון תביעה נגזרת, ככל שמדובר בהוספת עובדות חדשות התומכות בעילות שאושרו.

22. לעומת זאת, שאלת האפשרות לתקן את כתב התביעה הנגזרת על דרך של הוספת עילות חדשות, שאינה מתעוררת בנדון דידן, מעוררת התלבטות רבה יותר. מחד גיסא, דומה כי יש טעם לכאורה בנקיטת גישה רחבה שאינה חוסמת לחלוטין את האפשרות לתיקון התביעה הנגזרת על דרך של הוספת עילות חדשות, ובלבד שיש להן זיקה ישירה והדוקה לעילות התביעה שאושרו. גישה זו עולה בקנה אחד עם התפיסה המקובלת, ולפיה שיקול הדעת המסור לבית המשפט בגדרי תקנה 92 הריהו רחב, שכן מחובתו לנווט את הדיון, על מנת שיוכל להכריע 'בשאלות שהן באמת השאלות השנויות במחלוקת בין הצדדים', באופן הצודק והיעיל ביותר. מאידך גיסא, אין לכחד כי מתן אפשרות לתקן את התביעה הנגזרת לאחר שלב האישור על דרך של הוספת עילות חדשות, מקים חשש מסויים לכך שהבירור המתקיים במסגרת השלב המקדמי לא יערוך ביסודיות המתבקשת, מתוך הנחה שניתן יהיה לערוך 'מקצה שיפורים' בהמשך;

בכך עלולים אנו לרוקן את שלב הבירור המקדמי מתוכנו. זאת ועוד, מתן אפשרות להוסיף עילות חדשות עלול לעודד התנהלות טקטית מצד תובעים נגזרים, שימנעו מלכתחילה מלכלול את כל העילות הרלבנטיות, ויבקשו להכניסן לכתב התביעה בשלב מאוחר יותר, 'בדלת האחורית', מבלעדי פנייה מקדימה לחברה, וללא בדיקה טרומית מעמיקה, תוך שלילת אפשרותם של הנתבעים לבקש דיון חוזר, ככל משפטה וחוקתה של הוראת סעיף 41(ה)(2) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. כך או אחרת, דיה לצרה בשעתה; שאלה זו אינה דורשת הכרעה בגדרי הבקשה דנן, ומוטב להותיר את הדיון בה למקרה המתאים (דוגמת זה שהתעורר בעניין אוסטרובסקי).

23. השיקול השני עניינו האינטרס הציבורי שבבירור התביעה הנגזרת. בעוד שהאינטרס הציבורי הנשקל במסגרת בקשה לתיקון כתב טענות 'רגיל' מתמקד בניצול יעיל של משאבי השיפוט, הרי שבהליך התביעה הנגזרת, היקפו של האינטרס הציבורי רחב יותר: "הליך התביעה הנגזרת מתנהל לטובת החברה, המגלמת את כיס העושר הקולקטיבי של מכלול משקיעיה" (אירית חביב סגל דיני חברות כרך א 679 (2007)).
 יפים לענייננו, בשינויים המחוייבים, דברים שנכתבו בעניין אינסלר על אודות האינטרס הציבורי הגלום במוסד התובענה הייצוגית:

"בעוד שבתובענה רגילה כל בעל דין מייצג את האינטרס שלו- עצמו והמשקל שניתן לאינטרס הציבור מוגבל יותר, בבקשה לאישור תובענה ייצוגית המבקש ובא כוחו מייצגים את אינטרס חברי הקבוצה (שקולם הישיר נפקד מן ההליך) ובנוסף את אינטרס הציבור במימוש תכליותיו החשובות של מוסד התובענה הייצוגית. לכן, בעוד שבהליך רגיל דחיית בקשה לתיקון פוגעת בעיקר באינטרס מבקש התיקון, כשמדובר בתובענה ייצוגית דחייה של בקשת תיקון פוגעת הן באינטרס חברי הקבוצה הן באינטרס הציבור. הואיל ולמוסד התובענה הייצוגית תכליות חברתיות חשובות, שומה על בית המשפט להקנות משקל רב יותר לאינטרס הציבור בבירור ובהכרעה בתובענות ייצוגיות המגלות עילה" (פסקה 13, ההדגשה הוספה – נ' ס'; ראו גם רע"א 4024/14, פסקה 11 לחוות דעת).

24. השיקול השלישי קשור בפערי המידע המובנים שבין הצדדים לתביעה הנגזרת. בבחינת בקשה לתיקון תביעה נגזרת, "ראוי לזכור את הנחיתות האינפורמטיבית של התובע המצויה במקרים רבים, שהיא המכשול המרכזי המכביד על בעלי המניות בהגשת התביעה נגד מקבלי ההחלטות בחברה. חזון נפרץ הוא כי בהעדר אינפורמציה ממשית על הליכי קבלת ההחלטות בחברה, מתקשה התובע לבנות את סיפור ההפרה המלא, ולהצביע על קיומם לכאורה של מכלול יסודות העילה" (שם, פסקה 13 לחוות דעת, ההדגשה הוספה – נ' ס'). לפיכך, ככל שבקשת התיקון מבוססת על פערי המידע שבין הצדדים, כי אז תהא בדרך כלל – בשים לב לשאר נסיבות העניין – הצדקה רבה יותר להתיר את

התיקון המבוקש. הדברים נכונים ביתר שאת מקום בו מתעורר חשש לכך שהנתבעים ביקשו לנצל את נחיתותו האינפורמטיבית של התובע הנגזר, והסתירו מידע רלבנטי עד שלב מאוחר יחסית של ההליך. אין לאפשר לנתבעים להיכנות ממחדליהם-שלהם, שלא תצא האמת נפסדת, והחוטא נשכר.

25. סיכומם של דברים: בקשה לתיקון תביעה נגזרת צריכה להיבחן בהתאם לאמות המידה הנהוגות ביחס לתיקון כתבי טענות 'רגילים', תוך מתן משקל לשלושה שיקולים יחודיים להליך התביעה הנגזרת. השיקול הראשון – אופיו המיוחד של ההליך – מחייב לדקדק עם התובע הנגזר, שלא ישנה 'באופן מהותי' מן התביעה שאושרה; לעומת זאת, שני השיקולים הנוספים – האינטרס הציבורי שבבירור התביעה ופערי המידע שבין הצדדים – מהווים שיקול התומך באפשרות לתקן את התביעה הנגזרת, בהתחשב עם שאר נסיבות העניין.

מן הכלל אל הפרט

26. בענייננו נעתר בית המשפט המחוזי לבקשת התיקון באופן חלקי, והתיר אך ורק הוספת טענות עובדתיות שנתגלו במסגרת ההליך, ותומכות בעילות התביעה שאושרו. עיון בכתב התביעה המתוקן, כפי שאושר על-ידי בית המשפט המחוזי, והשוואתו לכתב התביעה המקורי, מלמדים כי עניינו של התיקון המרכזי במעורבותו של חלדיי בביצוע העסקה מושא התביעה. אמת נכון הדבר, זוהי תוספת ניכרת לכתב התביעה, המרחיבה במידה מסויימת את יריעת המחלוקת העובדתית שבין הצדדים. ברם, ובכך עיקר, תוספת זו קשורה באופן ישיר ומהותי לסיפור המעשה שבגיננו הוגשה התביעה מלכתחילה, ואינה חורגת מעילות התביעה שאושרו. ודוק: בבקשת התיקון ציין התובע הנגזר במפורש, כי מוסכם עליו שההליך דנן מוגבל לעילות התביעה שאושרו, "גם אם תוכחנה עילות אחרות" (פסקה 5 לבקשת התיקון מיום 17.11.2016). כמו כן, לא למותר להזכיר כי "שמו של מר חלדיי, עליו הצביעה החברה כ'רוח החיה' מאחורי העסקה, הובא לידיעת המשיב ובית המשפט לדאשונה רק בשלב מאוחר יחסית בהליך" (רע"א 4024/14, פסקה 9 לחוות דעתו של חברי, השופט עמית). גם בכך יש כדי לתמוך בקבלת התיקון. הנה כי כן, האינטרס שבבירור המחלוקת האמתית שבין הצדדים, כמו גם האינטרס הציבורי בבירור של התביעה, מצדיקים אפוא את תיקון התביעה הנגזרת.

27. לטענת הנתבע, התיקון לכתב התביעה חורג הלכה למעשה מן העילות שאושרו, שכן הוא מבוסס על קביעתו השגויה של בית המשפט המחוזי, כי המסד העובדתי של התביעה מתייחס "לעסקת רכישת הקרקע באוקראינה" (סעיף 25.2 להחלטה). זאת, בשונה מהחלטת בית המשפט העליון ברע"א 4024/14, אשר תחם

בצורה ברורה את המסד העובדתי של התביעה, והתיר לברר אך ורק את השאלה "האם העסקה נשוא ההליך דנא הינה עסקה פיקטיבית שבאמצעותה הוצאו כספים מהחברה לכיסו של בעל השליטה" (פסקה 76 לבקשת הרשות לערער, ההדגשה במקור – נ' ס'). חוששני כי הנתבע מגלה פנים שלא כהלכה בהחלטתו של בית משפט זה. במסגרת הערעור על החלטת האישור צומצמו אמנם עילות התביעה נגד הנתבע, אולם המסד העובדתי לא צומצם דווקא לתרחיש ספציפי, שלפיו הנתבע הוציא כספים מן החברה במטרה לשלשלם לכיסו. ההתייחסות למסד העובדתי במסגרת הדיון ברע"א 4024/14 נעשתה באופן כללי ובלתי-ממזה, אגב אורחא. אין יסוד לפרשנות הדווקנית והמצמצמת שמציע הנתבע.

28. לפני סיום, יש לדחות גם את טענות הסף שהעלה הנתבע: ראשית, הטענה בדבר פגיעה אפשרית באינטרסים של חלדיי נטענה בעלמא, מבלי שפורט מהם האינטרסים שעלולים להיפגע כתוצאה מן התיקון ומה טיבה וחומריתה של הפגיעה, ככל שתיגרם. יתר על כן, לא ברור מה ראה הנתבע לריב את ריבו של חלדיי בעניין התיקון; אם היה חלדיי סבור כי יש בתיקון התביעה הנגזרת משום פגיעה באינטרסים שלו, היה לאל-ידו להגיש בקשה מתאימה לבית המשפט המחוזי. מכל מקום, אין הנתבע יכול להיבנות מטענה זו; שנית, הבקשה לתיקון התביעה הנגזרת לא הוגשה בשיהוי. כפי שציין התובע הנגזר (פסקה 20 לתגובתו), כחודש בלבד לאחר שניתנה החלטת האישור הוגשה על-ידו בקשה לתיקון כתב התביעה, במסגרתה נפרשו בהרחבה העובדות שנתגלו במסגרת שלב האישור על אודות מעורבותו של חלדיי בעסקה. בקשה זו לא נדונה לבסוף בעקבות הערעור שהוגש לבית משפט זה, אך מכל מקום ברי כי לא ניתן לייחס לתובע הנגזר שיהוי בהעלאת טענותיו; שלישית, בדומה לבית המשפט המחוזי, אף אני אינני סבור כי נפל פגם באופן הגשת הבקשה המצדיק את דחייתה. בנסיבות העניין, נוכח "חוסר שיתוף פעולה מצד גורמים בחברה" (פסקה 30 להחלטה), די בתצהיר שהוגש; רביעית, לבית המשפט נתון שיקול דעת רחב בבחינת בקשה לתיקון כתבי טענות, ואין יסוד לטענה כי הוא אינו מוסמך לקבל בקשה באופן חלקי בלבד.

סוף דבר

29. בית המשפט רשאי להתיר תיקון כתב תביעה נגזרת על דרך של הוספת עובדות חדשות התומכות בעילות שאושרו, בהתאם לתקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי, גם לאחר שהסתיים שלב אישור הבקשה. לפיכך, החלטת בית המשפט המחוזי לאשר באופן חלקי את תיקון התביעה, בדין יסודה. לגופם של דברים, בחינת מכלול השיקולים הצריכים לעניין, בדגש על אופי התיקונים שאושרו, מובילה לכלל מסקנה כי החלטת בית המשפט המחוזי מוצדקת, ואין עילה להתערב בה. לצד זאת, שאלת

האפשרות לתקן את כתב התביעה הנגזרת על דרך של הוספת עילות חדשות מעוררת כאמור התלבטות רבה יותר. על כל פנים, שאלה זו אינה מתעוררת במסגרתה הבקשה דנן, ולפיכך אינה צריכה להכרעתנו בשלב זה.

30. אשר על כן, אציע לחברי לדחות את הערעור.

כמו כן אציע לקבוע כי הנתבע ישא בהוצאות התובע הנגזר בסך של 30,000

שח.

ש ו פ ט

השופט י' דנציגר:

1. מסכים אני עם חברי השופט סולברג כי יש להחיל על הליכי התביעה הנגזרת, בשינויים המחויבים, את סדרי הדין הקבועים בתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: תקנות סדר הדין האזרחי) וזאת כפי שכבר נפסק [ראו: דברי השופט י' עמית ברע"א 2903/13 אינטרקולוני השקעות בע"מ נ' שקדי (27.8.2014)]; והשוו: רע"א 5403/17 ר'בקה טכנולוגיות בע"מ נ' חברת כימיקלים לישראל בע"מ, פסקה 24 (5.12.2017)]. בכלל זה, חלה על הליכי התביעה הנגזרת (לאחר אישורה) – בשינויים מחויבים – תקנה 92 לתקנות סדר הדין האזרחי, המתירה תיקון כתב טענות על מנת שניתן יהיה "להכריע בשאלות שהן באמת השאלות השנויות במחלוקת בין בעלי הדין". אם נשלול סמכות זו לחלוטין מבית המשפט, פירוש הדבר יהיה שבכל מקרה שבו יחפוץ תובע נגזר לערוך תיקון – ולו הקל שבקלים – בכתב התביעה, יהא עליו למעשה לנהל מחדש את הליך אישור התובענה. קביעה שכזו תיתן עדיפות לפורמליזם הדיוני תוך רמיסה מוחלטת של ערך היעילות הדיונית, ובעיני הדבר לא יעלה על הדעת.

2. בד בבד, מקובל עלי כי לא ניתן לערוך כל תיקון שהוא בכתב תביעה נגזרת לאחר שאושרה. הגישה הליברלית הנוהגת בתיקון כתבי טענות בהליכים אזרחיים רגילים לא יכולה לחול, כמות שהיא, על תביעה נגזרת שכבר עברה את השלב הטרומי של בחינה ואישור על ידי בית המשפט. בנסיבות מסוימות, התרת עריכת תיקונים בכתב תביעה נגזרת שכבר אושר עלולה לאיין את ההליך הטרומי שנערך על ידי בית המשפט ובכך לחתור המוסד של אישור תביעה נגזרת. במלים אחרות, אם נאמר כי בכל מקרה רשאי יהיה תובע לתקן את כתב התביעה לאחר שאושרה התביעה הנגזרת, הרי שהבחינה היסודית שכבר ביצע בית המשפט במסגרת הליך האישור תיעשה פלסטר.

3. מתי אם כן ייעתר בית המשפט לבקשה לתיקון כתב תביעה לאחר שאושרה התביעה הנגזרת? חברי הבחין בין תיקון שעניינו הוספת עובדות חדשות שנועדו לבסס את עילות התביעה שעל בסיסן אושרה הבקשה לאישור תביעה נגזרת לבין הוספת עילות תביעה חדשות.

4. בענייננו התיקון המבוקש עניינו הוספת טענות עובדתיות שנועדו לבסס את העילות שאושרו. בנסיבות אלה, וכפי שציינ גם חברי, אין מקום, במסגרת ההליך דנן, לקבוע מסמרות בשאלה אם ניתן להתיר תיקון שעניינו הוספה או שינוי של עילות התביעה לאחר שאושרה התביעה הנגזרת, ויש להתיר שאלה זו להכרעה בנסיבות שבהן יהא הדבר נחוץ.

5. ככל שמדובר בתיקון או הוספה של מסד עובדתי לכתב התביעה, ובפרט כזה אשר נודע למבקש רק במסגרת הליך הבקשה לאישור ובעקבותיו, אני מסכים עם חברי השופט סולברג כי ככלל ניתן להתיר תיקון שכזה. זאת, על מנת להתאים את התשתית העובדתית לעילות התביעה שאותן אישר בית המשפט במסגרת ההחלטה המאשרת את התביעה הנגזרת. התיקון יהיה כפוף לתנאים הרגילים החלים בעניין תיקון כתב טענות בהתאם לתקנה 92 לתקנות והפסיקה הרבה שעסקה בה. כמו כן, במסגרת הפעלת שיקול הדעת, ייתן בית המשפט משקל למאפיינים הייחודיים של הליך התביעה הנגזרת, עליהם עמד חברי.

6. באשר לתיקונים גופם, מסכים אני עם חברי כי אין עילה להתערב בהחלטה לאשרם (באופן חלקי, כמפורט בהחלטתו של בית המשפט המחוזי). לפיכך, אני מצטרף לתוצאה אליה הגיע חברי.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

1. אני מסכים לתוצאת פסק דינו של חברי, השופט נ' סולברג ולהערתו של חברי, השופט י' דנציגר.

אכן, כפי שנודמן לי לומר באחת הפרשות, תקנה 2 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: התקנות) מזרימה את הוראות התקנות לכל עניין אזרחי המובא לפני בית המשפט, בשינויים המחויבים (רע"א 2903/13 אינטרקולוני השקעות בע"מ נ'

שקדי, פס' 1 לפסק דיני (27.8.2014)). ממילא, תקנה 92 העוסקת בתיקון כתב טענות חלה גם על הליך של תביעה נגזרת. זוהי נקודת המוצא, והשאלה המונחת לפתחנו היא אם יש טעם המצדיק סטייה מכך, מקום בו מצויים אנו בשלב שלאחר אישור תביעה נגזרת.

2. אין לכחד כי יש טעם מסוים בטענת המבקש, לפיה מתן אפשרות לתובע להוסיף טענות עובדתיות או משפטיות חדשות בדרך של תיקון כתב התביעה לאחר שאושרה התביעה הנגזרת, כמוהו כ"מעקף" של הליך הבקשה לאישור. מכאן החשש כי תיקון כתב התביעה בדרך של הוספת טענות חדשות, מבלי שאלו צלחו את כור ההיתוך של שלב אישור התביעה הנגזרת, תקפח את זכותו של הנתבע, שנמנעה ממנו ההזדמנות לטעון כי טענות חדשות אלה אינן ראויות להתברר במסגרת התביעה הנגזרת.

מנגד, כפי שציין חברי, פערי המידע בין צדדים להליך תביעה נגזרת, בפרט בשלב הבקשה לאישור, עשויים להיות משמעותיים, ודרכו של עולם שבמהלך בירור הבקשה לאישור, ואף לאחריה, נחשפים בפני המבקשים-התובעים מידע וחומרים שלא היו בידיעתם קודם לכן (השוו לרע"א אי.די.בי. חברה לפתוח בע"מ נ' אלוני, פס' 21 (16.11.2017), שם אושרה קביעתו של בית המשפט המחוזי כי מבקשי אישור התובענה הייצוגית יגישו בקשת אישור מתוקנת, אשר יכול שתכלול התייחסות לאירועים שהתרחשו לאחר הגשת בקשת האישור שהם רלוונטיים לנטען בבקשת האישור). אף מטעמים של יעילות דיונית, קשה להלום כי כל אימת שמועלית בקשה לתיקון כתב תביעה, יש להעבירה את מסלול המכשולים של הליך בקשה לאישור מראשיתו.

3. האיזון, לטעמי, טמון במרחב שיקול הדעת של הערכאה הדיונית בבואה להכריע בבקשה המוגשת במסגרת תקנה 92 לתקנות. כפי שציין חברי (פס' 22), טווח שיקול הדעת של בית המשפט בגדרי תקנה זו הוא רחב. בקשות לתיקון כתב תביעה אינן עשויות מקשה אחת, ולא כל בקשה היא זהה לרעותה. כך, השלב הדיוני בו מצוי ההליך משליך במישרין על נכונותו של בית המשפט להיעתר לבקשה, ואין דינה של בקשה המוגשת בשלבים ראשונים של ההליך, כדינה של בקשה המוגשת בשלב ההוכחות או בשלב הסיכומים. באופן דומה, על בית המשפט לקחת בחשבון גם את טיב ההליך שבמסגרתו מוגשת הבקשה לתיקון כתב התביעה. לענייננו, כאשר מדובר בבקשה המוגשת לאחר אישור התביעה הנגזרת, על בית המשפט להישמר מפני נקיטת 'גישה ליברלית' שמקומה יפה בשלבים מוקדמים של הליך אזרחי "רגיל". משנכנסו בשעריו של שלב הדיון בתביעה הנגזרת גופא, יש לבחון בקשות מסוג זה בחינה מוקפדת ולוודא שהתובע לא שינה באופן מהותי מהתביעה כפי שאושרה. זאת, לבל

תקופה זכותו של הנתבע להתגונן, ועל מנת להבטיח שבקשת התיקון אינה בבחינת 'מקצה שיפורים' או ניסיון להגניב טענות חדשות שמלכתחילה לא היו צולחות את בקשת האישור. לצורך כך, בידי בית המשפט הכלים להעמיק חקר ככל שנדרש, ושופטי הערכאות הדיוניות שיידרשו לעשות כן יפעלו כחכמתם (והשוו על דרך ההיקש למתן רשות להתגונן אשר יכול שתינתן בגין עילה מוגדרת, אך משניתנה הרשות יש לאפשר פריסת מלוא המסכת העובדתית הנוגעת לאותה עילה – ע"א 807/87 א.ב לשיווק בשד בע"מ נ' בנק צפון אמריקה בע"מ (בפירוק), פ"ד מג(2) 650, 652 (1989)).

אשר לשאלה אם יש להתיר תיקון והוספה של עילות התביעה – משלא נדרשת הכרעה בסוגיה זו, אף אני אותירה בצריך עיון.

4. סופו של דבר, שבמישור העקרוני, תמים דעים אני עם חברי כי תקנה 92 לתקנות חלה גם בשלב שלאחר אישור תביעה נגזרת, בשינויים המחוייבים כמפורט לעיל. אף במישור האופרטיבי, מסכים אני עם חברי כי בנסיבות המקרה דנן אין מקום להתערב בהחלטתו של בית משפט קמא וכי דין הערעור להידחות.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט נ' סולברג.

ניתן היום, כ"ג בכסלו התשע"ח (11.12.2017).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט